

op vrij hoog wetenschappelijk peil. De specialisten bespreken hun eigen terrein; de huisartsen grasduinen. Didactiek en discussie zijn gemengd. De groepen hebben een besloten karakter.

Groep 5. Sinds 25 jaar komen vijf huisartsen in een middelgrote stad maandelijks bijeen. Er heeft nooit een wisseling plaats gevonden en men is altijd voltallig. Er is uiteraard een sterke vriendschapsband. Deze groep heeft een besloten karakter. Zowel de gezelligheid als de wetenschappelijke zijde van de bijeenkomst krijgt de aandacht. De discussie prevaleert.

Groep 6. In Amsterdam bestaan, in N.H.G.-verband, sinds een jaar twee werkgroepen interne geneeskunde, waarvan een groep bij de bespreking vertegenwoordigd was. Deze groep beoefent een systematische her- of nascholing. Zij bestaat uit zeven jonge huisartsen begeleid door een internist. De groep wisselt niet, is steeds voltallig en heeft een besloten karakter. Men komt eenmaal per twee weken bijeen in een ziekenhuis, terwijl geen gezelligheidsfactor bestaat. De nadruk ligt op de didactiek, die men aan elkaar verricht. Allerlei onderwerpen uit de interne geneeskunde worden op zeer elementaire wijze punt voor punt behandeld. Men heeft bijvoorbeeld een half jaar besteed aan de bespreking van de *decompensatio cordis* en is daarna aan de longziekten begonnen. Allerlei eenvoudige praktische handelingen worden uitvoerig besproken: van polscontrole tot bepaling van de circulatietijd. Geen der leden speelt een dominerende rol. Er wordt niet genotuleerd. Deze werkmethode is gebaseerd op het principe „life long-nascholing”.

* * *

In de N.H.G.-centra in de provincie Noord-Holland blijkt ook geen vaste gang van zaken te bestaan. Deze groepen hebben uiteraard een open karakter. Het centrum Noord-Holland komt maandelijks bijeen bij de leden thuis en er is een minimaal verzuim. Er wordt door een der leden een inleiding gehouden, terwijl dikwijls een specialist als co-referent wordt uitgenodigd. Men hecht de meeste waarde aan de discussie. De groep is zeer enthousiast en men heeft er dikwijls een groot aantal kilometers voor over om aan de besprekingen deel te nemen. Er wordt genotuleerd en een bandopname gemaakt, die aan veraf gelegen belangstellende collega's onder andere op Texel, wordt gezonden. In het centrum Gooi en Eemland komt men ook bij de leden thuis tezamen. Men houdt een inleiding teneinde een discussie uit te lokken, waarbij veelal meer dan één specialist wordt uitgenodigd, om de dikwijls bestaande „orakel-functie” van de aanwezige specialist te doen vervallen.

Op 7 juni 1965 ging een brief met dit verslag naar de 240 (60%) belangstellende huisartsen met de vraag, welke groepsvorm hun het meest aantrekkelijk voorkwam of welke suggesties zij hieraan nog wilden toevoegen. Tevens kregen nu ook alle N.H.G.-leden in Noord-Holland dit verslag met het verzoek aan het onderzoek te gaan meewerken. Reeds kan de subcommissie meedelen dat er vele en dikwijls uitgebreide antwoorden op deze enquête zijn binnengekomen. Na bestudering en uitwerking hiervan hoopt zij weer een stap verder te komen op het pad dat zal moeten leiden tot een intensiever contact tussen de huisartsen, hetgeen de subcommissie als essentieel ziet voor een gezonde ontwikkeling van de huisartsgeneeskunde.

De enige, maar belangrijke, conclusie die reeds thans bij het proefonderzoek in Noord-Holland naar voren komt, is de onmiskenbare behoefte, die — ondanks dikwijls grote tijdnood en andere praktische bezwaren — de huisarts heeft aan contact met zijn mede-huisartsen naast alle andere vormen van nascholing. De subcommissie ziet het als een dankbare taak dit iedere huisarts regarderende probleem verder te onderzoeken en misschien tot een voor ieder bruikbare suggestie te komen.

J. C. Oeberius Kapteyn.

BIJEENKOMST NOORDELIJKE CENTRA

De drie noordelijke centra van het N.H.G. houden een bijeenkomst op zaterdag 30 oktober te 9.30 uur in het gebouw van de Gemeentelijke Sociale Werkinrichting te Groningen. Er zal een forum worden gehouden over hypertensie, waaraan deelnemen een internist, een gynaecoloog, een farmacoloog, een neuroloog en een huisarts. Voorts houdt Prof. Dr. K. J. van Deen een voordracht over zin en onzin van onze waarnemingen en spreekt M. Saan over praktijkvoering. Ook belangstellenden, die niet-lid van deze centra zijn, kunnen deze bijeenkomst bijwonen. Daar er uit de centra reeds negentig aanmeldingen zijn en de plaatsruimte begrensd is, wordt deze belangstellenden verzocht zich voor deelneming aan deze bijeenkomst te melden bij Dr. J. A. Roorda, Schuitendiep 29 te Groningen.

ZEVENDE ARTSENDAG APELDOORN

Het centrum Apeldoorn van het Nederlands Huisartsen Genootschap organiseert in samenwerking met de afdeling Apeldoorn der Maatschappij op 18 september aanstaande de zevende artsendag, ditmaal een symposium over geneesmiddelen-bedreiging van voor de wieg tot aan het graf. Het doel van dit symposium is niet de deelnemers te confronteren met scheikundige formules of opsommingen van bijwerkingen, doch slechts om bij te dragen tot bezinning op de taak van de arts, die dagelijks vele recepten voorschrijft, althans het innemen of toedienen van velerlei stoffen bevordert en die in vele gevallen ervaart dat er door zijn patiënten of anderen druk op hem wordt uitgeoefend om zulks te doen, die voorts enerzijds dankbaar gebruik maakt van krachtig werkende geneesmiddelen, anderzijds bezorgd is over hun mogelijk schadelijke werking.

Na de opening te 10.00 uur zullen inleidingen worden gehouden door E. van Westreenen, arts te Hilversum, over de betekenis van het recept in de arts-patiënt-relatie en door Dr. O. M. de Vaal, toxicoloog-farmacoloog te Amsterdam, over bezwaar en gevaar van het geneesmiddel. Na de ochtendzitting, welke te 12.00 uur eindigt, volgt een lunch. In de te 14.00 uur aanvangende middagzitting spreekt Prof. Dr. H. Deenstra over juist gebruik van geneesmiddelen. Na een theepauze zullen de inleiders een discussie voeren onder leiding van H. van Ylzinga Veenstra, huisarts te Apeldoorn.

De kosten voor deelneming aan deze zevende Apeldoornse artsendag (lunch en vervoer naar restaurant inbegrepen) bedragen f 15,—, welk bedrag kan worden overgeschreven op postgiro 83 75 70 van de Amsterdam-Rotterdam Bank te Apeldoorn onder vermelding „Artsendag 1965”.

VAN DE COMMISSIE NASCHOLING, SUBCOMMISSIE MEDISCHE PSYCHOLOGIE

Sinds de oprichting van het N.H.G. in 1956 zijn er in het kader van of in nauw contact met het Genootschap 49 studiegroepen geweest, die thans meestal worden aangeduid met de naam studiegroepen medische psychologie. In het verleden sprak men ook wel van studiegroepen psychosomatiek, integrale geneeskunde, psychotherapie, gesprekstechniek en counseling voor de huisarts, of psychosociale studiegroep.

In 1959 benoemde het bestuur een subcommissie Integrale Geneeskunde, later genoemd subcommissie Medische Psychologie, onder meer met de opdracht de bestaande groepen enigszins te coördineren. Deze subcommissie heeft steeds nauw contact gehouden met een gelijknamige commissie van psychiaters-adviseur, leden van de Nederlandse Vereniging voor Psychotherapie.

Van de oorspronkelijke 49 studiegroepen zijn er thans nog ongeveer 34 actief, waarvan onder andere zes groepen twee jaar, acht groepen drie jaar, drie groepen zeven jaar en één groep acht jaar.

Om tot een evaluatie te komen van deze vorm van nascholing heeft het bestuur in april 1965 een der leden van de subcommissie opgedragen de bestaande gegevens in een rapport te verwerken, dat in december 1965 gereed zal zijn. Het onderzoek vindt plaats onder auspiciën van het Nederlands Huisartsen-Instituut.

Tegelijkertijd blijkt in de Tavistock Clinic de laatste hand te worden gelegd aan een grondige evaluatie van soortgelijke studiegroepen in Londen sinds 1950, terwijl in Pittsburg, U.S.A., eveneens een groots opgezet onderzoek naar het effect van deze studiegroepen aan de gang is.

Op 26 en 27 maart 1966 beleggen de psychiaters-adviseur een derde internationale conferentie in Amsterdam, onder andere over de techniek van het leiden van huisartsengroepen. Deze conferentie zal op 24 en 25 maart worden voorafgegaan door een conferentie, georganiseerd door de subcommissie, voor huisartsen-leden en ex-leden van een studiegroep. Wellicht zullen tevens Engelse en Duitse huisartsen worden uitgenodigd.

Met het oog op een en ander is het zowel voor de subcommissie van het N.H.G. als die van de Nederlandse Vereniging voor Psychotherapie van het grootste belang op de hoogte te blijven van de oprichting van nieuwe en de opheffing van bestaande groepen. De subcommissie en Dr. J. J. van Bork te Utrecht, tel. 030-24998, secretaris van de werkgroep van psychiaters-adviseur, zijn gaarne bereid desgewenst adviezen te geven bij de oprichting van nieuwe groepen en bij de keuze van een psychiater-adviseur. Bovendien houden beide commissies periodiek landelijke besprekingen met respectievelijk de huisartsen-discussieleders en de psychiaters over problemen en methodieken van de groepen. In het verleden kon tweemaal een vertegenwoordiger niet worden uitgenodigd omdat het bestaan van de groep bij de subcommissie niet tijdig bekend was. In verband met de evaluatie is het ook van belang inzicht te krijgen in de reden tot en de wijze van beëindiging van studiegroepen. De subcommissie zal het dan ook zeer op prijs stellen met elke groep, die haar bijeenkomsten definitief heeft gestaakt of denkt te staken, ter plaatse een gesprek te kunnen hebben. Men kan zich daarvoor richten tot de secretaris van de subcommissie Medische Psychologie, G. van Geldrop, Zaanweg 3 te Wormerveer, tel.: 02980-81185, of tot het Nederlands Huisartsen Instituut, Mariahoek 4 te Utrecht, tel.: 030-22508, t.a.v. Dr. W. Brouwer.

R. C. Veldhuijzen van Zanten

UIT DE CENTRA

Centrum Tilburg

In de afgelopen maanden waren zeven studiegroepen werkzaam met elk vijf tot acht deelnemers, op een enkele uitzondering na allen N.H.G.-lid; vrijwel allen namen aan de activiteiten van meer dan een studiegroep deel. Twee nieuwe groepen werden nog geformeerd, te weten de groep „Laboratorium” en de derde groep nascholing, welke laatste onder het hoofd „Algemene diagnostiek” aandacht ging besteden aan de kleine specialismen, onderdelen van de geneeskunde waaraan tijdens de opleiding tot arts naar verhouding slechts beperkt aandacht wordt besteed, maar op welke terreinen de huisarts toch nogal wat patiënten te zien krijgt. Nascholing op deze terreinen is derhalve zeker zinvol te noemen. De groep is begonnen met dermatologie. Huidarts De Jongh besprak onder meer diagnostiek en therapie van eczemen en de diagnostiek van huidtumoren. Het ligt in de bedoeling het komend najaar enige praktische punten uit de oogheelkunde te bespreken, waartoe men zich verzekerd heeft van de medewerking van oogarts Hoefnagels.

De studiegroep „Laboratorium” heeft in vijf bijeenkomsten de laboratorium-verrichtingen van de huisarts onder de loep genomen. Gedurende de maand januari werd geïnventariseerd welke bepalingen werden verricht, alsmede de frequentie van deze verrichtingen en de indicatie daartoe. Verder werd nagegaan welke behoefte er bestaat aan bepalingen, welke huisartsen in Tilburg en omstreken bij gebrek aan een huisartsenlaboratorium niet kunnen laten verrichten. Op basis van de verkregen gegevens werd de betekenis van het thuislaboratoriumwerk van de huisarts besproken onder leiding van biochemicus De Jong, bacterioloog Heye en patholoog-anatoom Pijpers. Hierbij kwam uiteraard de wenselijkheid, respectievelijk mogelijkheid ter sprake van entree voor huisartsen in de ziekenhuislaboratoria, waarbij bleek dat de mogelijkheid voor

wat betreft bacteriologische onderzoeken en het morfologisch bloedonderzoek aanwezig is, echter niet voor het chemisch bloedonderzoek. Tijdens een bijeenkomst van de groep zonder deskundigen werd tenslotte getracht tot evaluatie te komen van hetgeen in de voorafgaande bijeenkomsten was besproken en tot het formuleren van desiderata. Een en ander wordt nog nader uitgewerkt.

Naast deze twee groepen waren er nog vijf, die zich evenals het vorig jaar bezig hielden met literatuur en praktijkvoering, medische psychologie, wetenschappelijk onderzoek, pediatrie en neurologie; de laatste twee groepen werden opnieuw geformeerd en de groep pediatrie had dit jaar Albers als deskundige in plaats van Van Zaane. De belangstelling voor deze groepswijze werkmethode in het centrum is bijzonder groot, getuige de uitstekende opkomst van de deelnemers.

Teneinde te voorkomen, dat het enthousiasme zou verflauwen, werd destijds besloten gedurende de tijd dat velen hun vakantie opnemen, het werk van de studiegroepen te onderbreken. Anderzijds leek het nuttig te trachten het centrum-programma over het hele jaar genomen een enigszins afwisselend karakter te geven mede in het belang van de deskundigen — veelal specialisten — die met veel animo hun groepen hebben begeleid, maar op wier vrije tijd toch ook geen al te grote aanslag zou mogen worden gepleegd.

Overwegende dat het in deze tijd belangrijk moet worden geacht dat het Genootschap ook naar buiten van het belang en de inhoud van de huisartseneeskunde getuigt, heeft het centrumbestuur gemeend, in overleg met Plaatselijke Huisartsenvereniging en Kringbestuur enige voordrachten te moeten organiseren. Dit plan is inmiddels zover gevorderd, dat in principe op zaterdag 13 november 1965 in de voormiddag een symposium huisartseneeskunde zal worden gehouden in het gebouw van de Economische Hogeschool te Tilburg. De toelichting bij de voorlopige aankondiging vermeldt, „dat dit symposium bedoelt een bezinning te zijn op de verantwoordelijkheden, welke de huisarts in de tegenwoordige gezondheidszorg heeft; een bezinning op de mate waarin het kunnen dragen van deze verantwoordelijkheid afhankelijk is van gegevens en inlichtingen verstrekt van de zijde van de gespecialiseerde geneeskunde, afhankelijk is van materieel-technische voorzieningen, afhankelijk van een centrale als stimulans en „bevoorradingscentrum”.’

Het symposium zal toegankelijk zijn voor alle leden van de kring Tilburg en blijktens de voorlopige mededeling zullen de volgende voordrachten worden gehouden: Drs. W. Croonen, psycholoog te Den Bosch, „Arts en patiënt gezien vanuit het gezichtspunt van de psycholoog”; Dr. J. C. van Es, directeur van het N.H.I., „De huisarts en zijn Instituut”; G. Luger, huisarts te Goirle, „Het behoeftepakket van de huisartseneeskunde, in het bijzonder de behoefte aan laboratoriummogelijkheden”; Dr. H. Ruhe, huisarts te Hilvarenbeek, „Het verwijzen in de huisartseneeskunde”. (Zijn de ziekenfondscijfers over de verwijzing een betrouwbare index voor de kwaliteit van het werk van de huisarts?); A. de Vries, huisarts te Loon op Zand, „De methoden in de huisartseneeskunde”. Bij een volgend bericht „Uit de Centra” hopen wij nader verslag over dit symposium te kunnen doen.

G. W. Luger, centrumcorrespondent.

RICHTLIJNEN VOOR AUTEURS

Bijdragen worden bij voorkeur tegemoet gezien in machineschrift, in duplo, met toepassing van een brede kantlijn en op ten minste anderhalve regel afstand getypt. Men besluite het artikel met een korte samenvatting.